

Çocuklar Ne Düşünür, Ne Hisseder?

Dr. Elif ÇETİNKAYA

Prof. Dr. Ayşe Dilek ÖĞRETİR ÖZÇELİK

Dr. Elif ÇETİNKAYA • Prof. Dr. Ayşe Dilek ÖĞRETİR ÖZÇELİK

ÇOCUKLAR NE DÜŞÜNÜR, NE HİSSEDER?

ISBN 978-625-8789-00-3

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2026, PEGEM AKADEMI

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınev**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır; indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

I. Baskı: Mayıs 2026, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş
Dizgi-Grafik Tasarım: Beyza Nur Erdoğan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sayfa Basım Sanayi Ticaret Ltd. Şti.
İvedik OSB Matbaacılar Sit. 1514. Cad. No: 23-25
Yenimahalle/ANKARA

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 77079

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Bu kitap Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde 2022 yılında kabul edilen “Zihin Kuramı Temelli Duygusal Gelişim Programının 5 Yaş Çocuklarının Duygusal Yeterliliklerine Etkisinin İncelenmesi” başlıklı doktora tezinden genişletilerek ve güncellenerek hazırlanmıştır.

ÖN SÖZ

Çocuklar dünyayı yalnızca gördükleriyle değil, hissettikleriyle, düşündükleriyle ve hayal ettikleriyle anlamlandırır. Bir çocuğun “Ben böyle düşündüm”, “O üzölmüş olabilir”, “Arkadaşım bunu bilmediği için böyle yaptı” diyebilmesi, onun zihinsel ve duygusal gelişiminde önemli bir adımdır.

Bu kitap, okul öncesi dönemde çocukların başkalarının duygu, düşünce, istek ve niyetlerini nasıl anlamaya başladıklarını ele almaktadır. Çocukların kendilerini ve başkalarını daha iyi tanımaları; empati kurmaları, duygularını ifade etmeleri, arkadaşlarıyla daha sağlıklı ilişkiler geliştirmeleri ve sosyal yaşama uyum sağlamaları açısından büyük önem taşır.

Kitapta zihin kuramı, duygusal zekâ, duygu bilgisi, empati, resimli öykü kitapları ve oyun temelli etkinlikler sade bir dille açıklanmaktadır. Özellikle resimli öykü kitaplarının ve oyunların çocukların duygu ve düşünce dünyasını geliştirmedeki rolü üzerinde durulmaktadır. Çünkü çocuklar çoğu zaman en iyi oyun oynarken, hikâye dinlerken, karakterlerle özdeşim kurarken ve duygular üzerine konuşurken öğrenirler.

Bu çalışma; okul öncesi öğretmenleri, çocuk gelişimi alanında eğitim alan öğrenciler, akademisyenler, anne-babalar ve çocuklarla çalışan tüm uzmanlar için hazırlanmıştır. Amacımız, çocukların iç dünyasını daha iyi anlamaya yardımcı olmak ve onların sosyal-duygusal gelişimini destekleyecek uygulanabilir bir bakış açısı sunmaktır.

Çocukların ne düşündüğünü ve ne hissettiğini anlamaya çalışmak, aslında onların dünyasına saygıyla yaklaşmanın ilk adımdır. Bu kitabın, çocukların duygu ve düşünce dünyasına açılan bu yolculukta okuyuculara katkı sağlamasını dileriz.

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iv
-------------	----

1. BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE RESİMLİ ÖYKÜ KİTAPLARINDAN FAYDALANILARAK HAZIRLANAN OYUNLAR ARACILIĞIYLA ZİHİN KURAMI VE DUYGUSAL ZEKA BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ

Zihin Kuramı Nedir?.....	1
Zihin Kuramı Becerileri	5
Zihin Kuramı ve Yaşlara Göre Gelişim Aşamaları	5
Zihin Kuramı Değerlendirilmesi.....	9
Zihin Kuramının Bileşenleri	9
Zihin Kuramının Etkilendiği Boyutlar ve Zihin Kuramı Gelişimi	11
Resimli Öykü Kitabı Okumaya Dayalı Rehberli Oyun Yöntemi.....	18

2. BÖLÜM

ETKİLEŞİMLİ KİTAP OKUMA YÖNTEMİYLE RESİMLİ ÖYKÜ KİTAPLARINDAN FAYDALANILARAK HAZIRLANAN OYUNLAR

Resimli Öykü Kitabını Oyun Sürecine Hazırlama Formu.....	26
Okuma Öncesinde Çocuklara Sorulacak Sorular	26
Okuma Sırasında Çocuklara Sorulacak Sorular.....	27
Okuma Sonrasında Çocuklara Sorulacak Sorular	27
Oyun Sonrası Evde Yapılacak Görevler.....	28
2. Günün Oyunu.....	29
Benim Duygu Çarkım.....	30
Oyun Sonrası Sorular	31
Okuma Öncesi Çocukları Hikayeye Hazırlama ve Sorulabilecek Sorular.....	33
Okuma Sırasında Çocuklara Sorulacak Sorular.....	33
Okuma Sonrasında Çocuklara Sorulacak Sorular	34
Öğrenme Süreci	34
Resimli Öykü Kitabının Oyunları.....	35
Oyundan Sonra Sorulacak Sorular ve Etkinlikler.....	35
Oyun Sonrası Evde Yapılacak Görevler.....	36
2. Günün Öğrenme Süreci.....	36
2. Günün Oyunu.....	37
Oyun Sonrası Sorular	37
Oyun Sonrası Evde Yapılacak Görevler.....	38

Okuma Öncesi Çocukları Hikayeye Hazırlama ve Sorulabilecek Sorular.....	39
Okuma Sırasında Çocuklara Sorulacak Sorular.....	39
Okuma Sonrasında Çocuklara Sorulacak Sorular.....	41
Öğrenme Süreci.....	41
Resimli Öykü Kitabının Oyunları.....	42
Eşleştirme Oyunu.....	42
Oyundan Sonra Sorulacak Sorular ve Etkinlikler.....	42
Oyun Sonrası Evde Yapılacak Görevler.....	43
Öğrenme Süreci.....	43
2. Günün Oyunu.....	43
Bul Beni Oyunu.....	43
Oyun Sonrası Sorular.....	44
Oyun Sonrası Evde Yapılacak Görevler.....	44
Okuma Öncesi Çocukları Hikayeye Hazırlama ve Sorulabilecek Sorular.....	46
Okuma Sırasında Çocuklara Sorulacak Sorular.....	46
Okuma Sonrasında Çocuklara Sorulacak Sorular.....	46
Öğrenme Süreci.....	47
Resimli Öykü Kitabının Oyunları.....	48
5 Nokta.....	48
Oyundan Sonra Sorulacak Sorular ve Etkinlikler.....	48
Oyun Sonrası Evde Yapılacak Görevler.....	48
Oyun Sonrası Sorular.....	50
Oyun Sonrası Evde Yapılacak Görevler.....	50
Okuma Öncesi Çocukları Hikayeye Hazırlama ve Sorulabilecek Sorular.....	52
Okuma Sırasında Çocuklara Sorulacak Sorular.....	52
Okuma Sonrasında Çocuklara Sorulacak Sorular.....	53
Resimli Öykü Kitabının Oyunları.....	53
Mutluluk Kutusu.....	54
Oyundan Sonra Sorulacak Sorular ve Etkinlikler.....	54
Oyun Sonrası Evde Yapılacak Görevler.....	54
2. Günün Oyunu.....	55
Oyun Sonrası Sorular.....	55
Oyun Sonrası Evde Yapılacak Görevler.....	55
Okuma Öncesi Çocuklara Sorulacak Sorular.....	57
Okuma Sırasında Çocuklara Sorulacak Sorular.....	57
Okuma Sonrasında Çocuklara Sorulacak Sorular.....	58
Öğrenme Süreci.....	59
Tahmin Et-Kazan.....	60
Oyun Sonrası Evde Yapılacak Görevler.....	60
2. Günün Oyunu.....	60
Öğrenme Süreci.....	60
Oyun Sonrası Sorular.....	61

Oyun Sonrası Evde Yapılacak Görevler.....	62
Okuma Öncesi Çocukları Hikayeye Hazırlama ve Sorulabilecek Sorular.....	63
Okuma Sırasında Çocuklara Sorulacak Sorular.....	63
Okuma Sonrasında Çocuklara Sorulacak Sorular	64
Öğrenme Süreci.....	64
Resimli Öykü Kitabının Oyunları.....	65
Oyundan Sonra Sorulacak Sorular ve Etkinlikler.....	66
Oyun Sonrası Evde Yapılacak Görevler.....	66
Okuma Öncesi Çocukları Hikayeye Hazırlama ve Sorulabilecek Sorular.....	68
Okuma Sırasında Çocuklara Sorulacak Sorular.....	68
Okuma Sonrasında Çocuklara Sorulacak Sorular	69
Öğrenme Süreci.....	70
Oyun Sonrası Evde Yapılacak Görevler.....	71
Üzüntümün Nedenini Bul Oyunu	71
Okuma Öncesi Çocukları Hikayeye Hazırlama ve Sorulabilecek Sorular.....	73
Okuma Sırasında Çocuklara Sorulacak Sorular (Arttır)	73
Okuma Sonrasında Çocuklara Sorulacak Sorular	73
Resimli Öykü Kitabının Oyunları.....	74
Oyundan Sonra Sorulacak Sorular ve Etkinlikler.....	75
Oyun Sonrası Evde Yapılacak Görevler.....	75
2. Günün Oyunu.....	75
Oyun Sonrası Sorular	76
Oyun Sonrası Evde Yapılacak Görevler.....	77
Okuma Öncesi Çocukları Hikayeye Hazırlama ve Sorulabilecek Sorular.....	78
Okuma Sırasında Çocuklara Sorulacak Sorular.....	78
Okuma Sonrasında Çocuklara Sorulacak Sorular	79
Öğrenme Süreci.....	79
Oyun Sonrası Sorular	80
Oyun Sonrası Evde Yapılacak Görevler.....	81
Oyun Sonrası Sorular	82
Okuma Öncesi Çocukları Hikayeye Hazırlama ve Sorulabilecek Sorular.....	84
Okuma Sırasında Çocuklara Sorulacak Sorular.....	84
Okuma Sonrasında Çocuklara Sorulacak Sorular	85
Resimli Öykü Kitabının Oyunları.....	85
Oyundan Sonra Sorulacak Sorular ve Etkinlikler.....	86
Oyun Sonrası Evde Yapılacak Görevler.....	86
2. Günün Oyunu.....	86
Oyun Sonrası Sorular	87
Oyun Sonrası Evde Yapılacak Görevler.....	87
Okuma Öncesi Çocukları Hikayeye Hazırlama ve Sorulabilecek Sorular.....	89
Okuma Sırasında Çocuklara Sorulacak Sorular.....	89
Okuma Sonrasında Çocuklara Sorulacak Sorular	90

Resimli Öykü Kitabının Oyunları.....	90
Oyundan Sonra Sorulacak Sorular ve Etkinlikler.....	91
Oyun Sonrası Evde Yapılacak Görevler.....	91
2. Günün Oyunu.....	92
Oyun Sonrası Sorular	92
Oyun Sonrası Evde Yapılacak Görevler.....	93
Okuma Öncesi Çocukları Hikayeye Hazırlama ve Sorulabilecek Sorular.....	95
Okuma Sırasında Çocuklara Sorulacak Sorular.....	95
Okuma Sonrasında Çocuklara Sorulacak Sorular	96
Resimli Öykü Kitabının Oyunları.....	96
Oyundan Sonra Sorulacak Sorular ve Etkinlikler.....	97
Oyun Sonrası Evde Yapılacak Görevler.....	97
2. Günün Oyunu.....	97
Oyun Sonrası Evde Yapılacak Görevler.....	98
Kaynakça.....	100

1. BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE RESİMLİ ÖYKÜ KİTAPLARINDAN FAYDALANILARAK HAZIRLANAN OYUNLAR ARACILIĞIYLA ZİHİN KURAMI VE DUYGUSAL ZEKA BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ

Zihin Kuramı Nedir?

Psikologlar, çocuk gelişimi uzmanları, psikiyatristler ve erken çocukluk uzmanları son otuz yıldır özellikle sosyal-biliş alanı üzerinde büyük öneme sahip olan zihin kuramı ile ilgili çalışmalar yürütmektedir. Zihin kuramı, hem bilişsel hem de sosyal-duygusal gelişimi kendi içerisinde barındırmaktadır. Zihin kuramı, kişinin kendisine ve başkalarına zihinsel durumları anlama yeteneği (Wimmer ve Perner, 1983) veya zihinsel durumları (duygular, niyetler veya inançlar gibi) başkalarına atfetme yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Quesque ve Rossetti, 2020). Klasik olarak yapılan zihin kuramı tanımları; bu kuramın inanç, niyet ve duygusal çıkarımlar içerdiğini belirtmektedir (Frith ve Frith, 2006). Yakın zamanda hem deneysel hem de nitel çalışmalardan elde edilen bulgulara göre (Erle ve Topolinski, 2015; Kanske vd., 2016; Mattan, Rotshtein ve Quinn, 2016) zihin kuramı, kişinin hem kendi hem de bir başkasının gözünden dünyayı algısal olarak nasıl temsil ettiğini anlamayı kapsamaktadır. Bu bulguları bütünleştiren zihin kuramı; davranışa sebep olan duygu durumunu anlama, yansıtma, klişeler, metaforlar, yanlışlıkla söylenen sözler veya davranışlar, yargılama (duygusal, kasıtlı vb.) ve mevcut uyaranlar (tüm vücut, bakış, sözlü bilgi vb.) sosyal bilişin farklı alt bileşenlerini içine alan bir kuramdır (Quesque ve Rossetti, 2020).

Zihin kuramı, klasik bilişsel gelişim kuramlarından farklıdır. Çünkü zihin kuramında çocukların hem duygusal hem sosyal hem de zihinsel beceriler üzerine odaklanılmaktadır. Özellikle bilgi ve inançlar olmak üzere zihinsel durumları atfetme yeteneklerini doğrudan araştırırken; bu araştırmalar aynı zamanda